

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 20 APRILIE 1978¹

Société Les Commissionnaires Réunis S.à.r.l.
împotriva Receveur des douanes;
S.à.r.l. Les fils de Henri Ramel
împotriva Receveur des douanes
(cereri pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare,
formulate de Tribunal d'Instance din Bourg-en-Bresse)

„Taxa franceză pe vinurile italienești”

Cauzele conexate 80 și 81/77

În cauzele conexate 80 și 81/77,

având ca obiect cererile adresate Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Tribunal d'Instance din Bourg-en-Bresse, pentru pronunțarea în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, în cauza 80/77, între

SOCIÉTÉ LES COMMISSIONNAIRES RÉUNIS S.À.R.L.

și

RECEVEUR DES DOUANES

și, în cauza 81/77, între

S.À.R.L. LES FILS DE HENRI RAMEL

și

RECEVEUR DES DOUANES

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea și validitatea articolului 31 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 816/70 al Consiliului din 28 aprilie 1970 de stabilire a dispozițiilor suplimentare pentru organizarea comună a pieței vitivinicole (JO L 99 din 3 mai 1970, p. 1)

CURTEA,

constituită din H. Kutscher, președinte, M. Sørensen și G. Bosco, președinți de cameră, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keefe et A. Touffait, judecători,

avocat general: J.-P. Warner

grefier: A. Van Houtte

¹ Limba de procedură: franceza.

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

- 1 Întrucât, prin cele două hotărâri din 30 iunie 1977, înregistrate la grefa Curții de Justiție la 4 iulie 1977, cu numerele 80/77 (Société Les Commissionnaires Réunis/Receveur des douanes) și 81/77 (Les fils de Henri Ramel/Receveur des douanes), Tribunal d'Instance din Bourg-en-Bresse, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, a adresat, în fiecare din aceste hotărâri, două întrebări, una privind validitatea și cealaltă privind interpretarea articolului 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70 al Consiliului din 28 aprilie 1970 de stabilire a dispozițiilor suplimentare pentru organizarea comună a pieței vitivinicole (JO L 99, p. 1);
- 2 întrucât prin aceste întrebări Curtea este întrebată dacă:
 - „1) Articolul 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70 al Consiliului este („era” în cauza 81/77) conform cu Tratatul CEE, având în vedere faptul că această dispoziție autorizează („autoriza” în cauza 81/77) măsuri contrare normelor tratatului, referitoare la libera circulație a mărfurilor, aplicabile după încheierea perioadei de tranziție?
 - 2) În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea precedentă, dispozițiile articolului 31 din regulamentul menționat mai erau aplicabile la 11 septembrie 1975, având în vedere posibilitatea ca toate instrumentele administrative necesare pentru gestionarea pieței vitivinicole să fi fost introduse?”;
- 3 întrucât au fost adresate cu ocazia litigiului care opune autorităților vamale franceze comercianții de vin care au importat în Franța, între începutul lunii septembrie 1975 și martie 1976, loturi de vin provenind din Italia și care contestă conformitatea cu tratatul a unei taxe de 1,13 FF pe hectolitrul/1 grad alcoolic, introdusă cu efect de la 12 septembrie 1975 prin Decretul nr. 75/846 al președintelui Republicii din 11 septembrie 1975 (Journal Officiel de la République Française din 12 septembrie 1975) și percepută cu ocazia importurilor respective;
- 4 întrucât, prin ordonanța din 26 octombrie 1977, Curtea a dispus conexarea celor două cauze în sensul procedurii orale și al hotărârii judecătorești;

Considerații generale

- 5 Întrucât Regulamentul nr. 816/70, intrat în vigoare după încheierea perioadei de tranziție, a instituit un sistem de organizare a pieței vitivinicole care implică stabilirea, pe de o parte, a unui regim de prețuri și de intervenție, a unor norme privind producția și controlul dezvoltării plantațiilor, a unor norme referitoare la anumite practici oenologice și la condițiile de comercializare care presupun în special o împărțire a Comunității în zone viticole, a unor ajutoare pentru depozitare și pentru distilare și, pe de altă parte, a unui regim de schimburi comerciale cu țările terțe care presupune, printre altele, eliberarea unor certificate de import și de export, stabilirea unor prețuri de referință, a unor taxe compensatorii pentru importuri și rambursări pentru exporturi, precum și o

clauză de salvagardare care permite ca, în cazul unor perturbări grave, să fie luate măsuri corespunzătoare;

- 6 întrucât această organizare implică, de asemenea, atât în temeiul articolelor 12 până la 15 și 30 până la 33 din Tratatul CEE, cât și al articolului 31 alineatul (1) din Regulamentul nr. 816/70, interdicția de a percepe, în cadrul comerțului intern din Comunitate, orice taxă cu efect echivalent cu cel al unui drept vamal – sub singura rezervă a aplicării, în ceea ce privește Marele Ducat al Luxemburgului, a anumitor dispoziții din protocolul anexat la tratat și care se referă la agricultura acestui stat membru – precum și interdicția oricărei restricții cantitative sau măsuri cu efect echivalent;
- 7 întrucât articolul 31 alineatul (2) din regulamentul menționat prevede că „prin derogare de la dispozițiile alineatului (1), atât timp cât nu se aplică ansamblul de instrumente administrative necesare gestionării pieței vitivinicole, cu excepția cadastrului viticol, până la 31 decembrie 1971, statele membre producătoare sunt autorizate să ia măsuri care pot limita importurile provenind din alte state membre, pentru a evita perturbarea pieței lor. Măsurile respective sunt notificate Comisiei, care decide fără întârziere menținerea, modificarea sau eliminarea acestor măsuri”.
- 8 întrucât anul 1975 a fost caracterizat de un aflux extraordinar de vinuri italienești, în special pe piața franceză, datorat, printre altele, abundenței recoltei și devalorizării succesive a lirei;
- 9 întrucât Consiliul a luat în considerare această situație, în special în cursul sesiunilor sale din 15 aprilie, 21 și 22 iulie și 9 septembrie 1975, au fost prevăzute diverse măsuri, și întrucât, după ce a fost respinsă reintroducerea sumelor de bani reprezentând plăți compensatorii, s-a decis ca Regulamentul nr. 816/70 să fie modificat și adaptat astfel încât să se țină seama de rezoluția Consiliului din 21 aprilie 1975 privind noile orientări care tind să echilibreze piața în sectorul vitivinicol;
- 10 întrucât, la 11 septembrie 1975, Guvernul Republicii Franceze a emis, invocând articolul 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70, un decret care impune taxa menționată anterior la importul anumitor vinuri originare din Italia;
- 11 întrucât, în notificarea acestei măsuri, făcute Comisiei prin telexul din 11 septembrie 1975, în conformitate cu articolul 31 alineatul (2) paragraful al doilea din Regulamentul nr. 816/70, se menționează că: „în cursul Consiliilor de Miniștri din 15 aprilie, 21 iulie și 9 septembrie 1975, situația pieței comunitare a vinurilor de masă a fost analizată în detaliu. S-a constatat că insuficiența actuală a instrumentelor comunitare de intervenție împiedică reechilibrarea spontană a acestei piețe, profund perturbată de deprecierea lirei verzi din ultimii ani. Delegația franceză a prezentat consecințele pe care această situație le are pentru producătorii săi și a propus în repetate rânduri soluții bazate, în primul rând, pe reforma Regulamentului nr. 816. Consiliul de Miniștri hotărâse, la 15 aprilie din anul anterior, că reforma respectivă va fi adoptată cel mai târziu la 1 august 1975 pentru a fi aplicată începând cu anul de recoltă 1975-1976. Dar, la Consiliul din 21-22 iulie 1975, discuția cu privire la propunerile Comisiei a fost amânată și nu s-a luat nicio decizie cu ocazia sesiunii din 9 septembrie. Astfel cum a fost expusă de către ministrul și secretarul de stat francez pentru agricultură, situația creată în Franța de dezordinea de pe piața vinului necesită, în consecință, măsuri de protejare împotriva importurilor din Italia la un preț foarte scăzut. Consiliul a deliberat îndelung. În ciuda propunerii Comisiei și a partenerilor noștri de a găsi un acord politic cu privire la acest subiect și în

ciuda sugestiilor delegației franceze, Consiliul nu a putut ajunge la o decizie unanimă. În aceste condiții, guvernul francez a decis să invoce dispozițiile articolului 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70 al Comunității”;

- 12 întrucât Comisia a contestat conformitatea acestei măsuri cu dreptul comunitar și a inițiat procedura prevăzută la articolul 169 din tratat, dar a renunțat la acest demers atunci când, prin Decretul nr. 76/287 al președintelui Republicii din 31 martie 1976 (Journal Officiel de la République Française din 1 aprilie 1976), decretul din 11 septembrie 1975 a fost abrogat, cu efect de la 1 aprilie 1976;
- 13 întrucât, cu toate acestea, reclamanții în acțiunea principală, invocând efectul direct al interdicției de a percepe, după încheierea perioadei de tranziție, taxe cu efect echivalent cu cel al drepturilor vamale în cadrul schimburilor comerciale între statele membre și contestând validitatea și, în orice caz, aplicarea, la data importurilor în litigiu, a articolului 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70, au introdus în fața instanței naționale acțiuni care vizează restituirea taxelor achitate în prealabil în temeiul Decretului nr. 75/846.

Cu privire la prima întrebare

- 14 Întrucât prima întrebare are ca scop, în esență, să stabilească dacă articolul 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70 este valid în măsura în care autorizează statele membre producătoare să stabilească și să perceapă, după încheierea perioadei de tranziție și în condițiile pe care le stabilește acesta, taxe cu efect echivalent cu cel al drepturilor vamale în cadrul schimburilor comerciale intracomunitare cu un produs agricol care intră sub incidența anexei II la tratat, în cazul de față, vinul de masă.
- 15 întrucât răspunsul la această întrebare face necesară interpretarea articolului 38 alineatul (2) din Tratatul CEE în termenii căruia „cu excepția dispozițiilor contrare ale articolelor 39 până la 46 inclusiv, normele prevăzute pentru stabilirea pieței comune sunt aplicabile produselor agricole”;
- 16 întrucât, conform reclamanților în acțiunea principală, această dispoziție nu permite instituțiilor comunitare ca, după încheierea perioadei de tranziție, în ceea ce privește schimburile comerciale cu produse agricole, să deroge sau să permită statelor membre să stabilească derogări de la dispozițiile tratatului referitoare la libera circulație a mărfurilor, indiferent dacă aceste instituții fac parte sau nu dintr-o organizare a pieței;
- 17 întrucât, pe de altă parte, în viziunea Guvernului Republicii Franceze, ținând seama de locul sectorului agricol pe piața comună, de caracteristicile activității și de obiectivele specifice ale politicii agricole comune, această dispoziție permite Consiliului să deroge de la normele tratatului, în general, și în special de la cele referitoare la libera circulație a mărfurilor, atunci când astfel de derogări au ca temei juridic articolele 39 până la 46 din tratat;
- 18 întrucât un număr mare de mecanisme de organizare a pieței, precum fixarea prețurilor și sistemele de intervenție, implică, prin organizarea și reglementarea schimburilor comerciale, la fel de multe limitări ale liberei circulații, limitări care, prin urmare, nu au un caracter temporar sau nu sunt justificate de circumstanțe excepționale, ci se numără printre caracteristicile politicii agricole comune;

- 19 întrucât obiectivele liberei circulații și cele ale politicii agricole comune nu ar trebui să fie opuse, nici ierarhizate, ci, dimpotrivă, ar trebui combinate și întrucât principiul liberei circulații ar trebui să prevaleze, cu excepția cazurilor în care cerințele specifice din sectorul agricol impun adaptări;
- 20 întrucât, conform Consiliului, articolul 38 alineatul (2) ar trebui, în contextul articolelor 39 până la 46, să fie interpretat în sensul în care permite o interpretare mai flexibilă a eliminării, în cadrul sectorului agricol, până la sfârșitul perioadei de tranziție, a taxelor sau măsurilor cu efect echivalent, astfel încât aceste obstacole pot fi menținute cu titlu de măsuri temporare de însoțire a instituirii unei organizări comune a pieței, în absența căreia nu se poate întreprinde punerea sa în aplicare;
- 21 întrucât, în fine, conform Comisiei, articolul 38 alineatul (2) ar trebui ca, împreună cu celelalte dispoziții de la titlul II, să fie interpretat ca neoferind instituțiilor comunitare, după încheierea perioadei de tranziție, posibilitatea de a eluda normele referitoare la libera circulație a mărfurilor, cu excepția cazului în care este vorba despre măsuri care exclud orice discriminare între producătorii sau consumatorii din Comunitate în sensul articolului 40 alineatul (3) paragraful al doilea și care nu afectează unitatea pieței, ceea ce exclude, de la început, introducerea unor taxe cu efect echivalent în cadrul schimburilor comerciale intracomunitare;
- 22 întrucât, conform articolului 2 din Tratatul CEE, Comunitatea trebuie să promoveze dezvoltarea economică în întreaga Comunitate, creșterea nivelului de trai, consolidarea relațiilor dintre statele membre, în special prin înființarea unei piețe comune și prin apropierea progresivă a politicilor economice ale statelor membre;
- 23 întrucât, astfel cum se subliniază la articolul 38 alineatul (1) din tratat, așezat la începutul titlului consacrat politicii agricole comune, piața comună include agricultura și comerțul cu produse agricole;
- 24 întrucât eliminarea între statele membre a drepturilor vamale și a taxelor cu efect echivalent constituie un principiu fundamental al pieței comune, aplicabil tuturor produselor și mărfurilor, astfel încât, după cum Curtea a constatat în hotărârea sa din 13 noiembrie 1964 (cauzele 90-91/63, Comisia/Marele Ducat al Luxemburgului și Regatul Belgiei, Recueil 1964, p. 1233), orice excepție, de altfel cu o interpretare strictă, trebuie să fie prevăzută în mod clar;
- 25 întrucât articolul 38 alineatul (2) prevede că normele stabilite pentru înființarea pieței comune sunt aplicabile produselor agricole, „cu excepția unor dispoziții contrare ale articolelor 39 până la 46 inclusiv”;
- 26 întrucât, prin urmare, pentru ca excepția prevăzută la articolul 38 alineatul (2), să se aplice la instituirea taxelor cu efect echivalent cu cel al drepturilor vamale în cadrul schimburilor comerciale intracomunitare, la încheierea perioadei de tranziție, este necesar să se găsească, la articolele 39 până la 46, o dispoziție care, fie în mod explicit, fie printr-o implicație necesară, să prevadă sau să autorizeze introducerea unor astfel de taxe;
- 27 întrucât articolele 39 până la 46 nu conțin nicio dispoziție de această natură;

- 28 întrucât, dimpotrivă, articolul 40 alineatul (3) paragraful al doilea, stipulează în mod explicit că organizarea pieței trebuie să excludă orice discriminare între producătorii sau consumatorii din cadrul Comunității;
- 29 întrucât, conform articolului 43 alineatul (3) litera (b), fiecare organizare comună a pieței „asigură schimburilor comerciale din interiorul Comunității condiții similare cu cele care există pe o piață națională”;
- 30 întrucât articolul 44 menționează în mod expres eliminarea progresivă a drepturilor vamale și a restricțiilor cantitative în timpul perioadei de tranziție și întrucât, în contextul articolelor 12 până la 17 și 30 până la 35 din tratat, aceste expresii trebuie să fie interpretate ca reglementând și taxele cu efect echivalent cu cel al drepturilor vamale și măsurile cu efect echivalent cu cel al restricțiilor cantitative;
- 31 întrucât același articol, care instituie un regim provizoriu, valabil numai pentru perioada de tranziție, prevede că în cursul acestei perioade, în ceea ce privește eliminarea drepturilor vamale și a restricțiilor cantitative între statele membre, poate avea ca rezultat prețuri de natură să pună în pericol obiectivele stabilite la articolul 39, statele membre pot, în anumite condiții, să aplice în mod nediscriminatoriu, un sistem de prețuri minime;
- 32 întrucât, erau interzise astfel, în mod expres, alte obstacole circumstanțiale în calea schimburilor comerciale, în afară de introducerea prețurilor minime, chiar și în perioada de tranziție;
- 33 întrucât, în mod evident, ar fi contrar tratatului ca, după încheierea perioadei de tranziție, să fie permise alte obstacole în calea schimburilor comerciale la fel de restrictive, dacă nu chiar mai restrictive decât cele care nu erau admise decât în timpul perioadei de tranziție;
- 34 întrucât celelalte dispoziții ale articolelor 39 până la 46, fie nu conțin nicio derogare, nici explicită, nici implicită, de la normele tratatului, precum articolele 39 până la 41, fie vizează un domeniu diferit și cu o sferă specificată clar, precum articolul 42 referitor la regulile de concurență, fie se referă în mod expres la ipoteza menținerii provizorii, în timpul perioadei de tranziție, a unor organizări naționale de piață, în așteptarea înlocuirii organizărilor comune, precum articolele 45 și 46;
- 35 întrucât reiese clar din toate aceste dispoziții și din relațiile dintre ele că aceste competențe extinse, în special de natură sectorială și regională, acordate instituțiilor comunitare în vederea conducerii politicii agricole comune trebuie, în orice caz începând cu sfârșitul perioadei de tranziție, să fie utilizate în perspectiva unității pieței, cu excepția oricărei măsuri care aduce atingere eliminării între statele membre a drepturilor vamale și a restricțiilor cantitative sau a taxelor sau măsurilor cu efect echivalent;
- 36 întrucât orice atingere adusă acquis-ului comunitar în materie de unitate a pieței riscă, de altfel, să declanșeze mecanisme de dezintegrare, contrare obiectivelor de apropiere progresivă a politicilor economice ale statelor membre, stabilite la articolul 2 din tratat;
- 37 întrucât este imposibil să se invoce, în sprijinul unei interpretări diferite, introducerea unor sume compensatorii monetare, acestea nefiind justificate, în ceea ce privește schimburile comerciale între statele membre, decât prin necesitatea de a corecta efectele

variațiilor ratelor de schimb instabile care, într-un sistem de organizare a piețelor de produse agricole care se bazează pe prețuri comune, erau de natură să provoace perturbări în cadrul schimburilor comerciale cu produse; aceste măsuri tind, prin urmare, să asigure, pe cât posibil, menținerea unor schimburi comerciale normale, în ciuda impactului politicilor monetare divergente, a căror coordonare nu a fost asigurată încă de statele membre, contrar dispoziției de la articolul 105 din tratat;

- 38 întrucât, din considerațiile menționate anterior reiese că este necesar să se răspundă la prima întrebare, adresată de instanța națională, că articolul 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70, în măsura în care autorizează statele membre producătoare să stabilească și să perceapă, în cadrul schimburilor comerciale intracomunitare cu produse reglementate de organizarea pieței, instituite de regulamentul în cauză, taxe cu efect echivalent cu cel al drepturilor vamale, este incompatibil cu articolul 13, în special alineatul (2) și cu articolele 38 și 46 din tratat și că, prin urmare, nu este valid;
- 39 întrucât, având în vedere răspunsul la prima întrebare, răspunsul la a doua întrebare nu mai este necesar;

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 40 Întrucât cheltuielile efectuate de către guvernul francez, Consiliul Comunităților Europene și Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări;
- 41 întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată;

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Tribunal d'Instance din Bourg-en-Bresse, prin hotărârile din 30 iunie 1977, hotărăște:

Articolul 31 alineatul (2) din Regulamentul nr. 816/70, în măsura în care autorizează statele membre producătoare să introducă și să perceapă, în cadrul schimburilor comerciale intracomunitare cu produsele reglementate de organizarea pieței, instituite de regulamentul în cauză, taxe cu efect echivalent drepturilor vamale, este incompatibil cu articolul 13, în special alineatul (2) și cu articolele 38 și 46 din tratat și, prin urmare, nu este valid.

Kutscher	Sørensen	Bosco	Donner	Mertens de Wilmars
Pescatore	Mackenzie Stuart	O'Keeffe	Touffait	

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 20 aprilie 1978.

Grefier

A. Van Houtte

Preşedinte

H. Kutscher